

**Закон о држављанству Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца са Уредбом о његовом
извршењу, 1929.**

Садржај

Закон о држављанству

Прва глава. Држављанство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца

Друга глава. Стицање држављанства

Порекло

Рођење на територији

Удаја

Прирођење

а) Услови

б) Поступак

в) Дејство

Трећа глава. Губитак држављанства

Отпуст из држављанства

а) Услови

б) Поступак

в) Дејство

2. Одсутност

3. Удаја

4. Позакоњење

5. Одрицање држављанства

6. Одузимање држављанства

7. Дејство губитка држављанства

Четврта глава. Поновно стицање држављанства

Пета глава. Опште одредбе

Материјални прописи

Формални прописи

Шеста глава. Прелазне одредбе

Уредба за извршење Закона о држављанству

Садржај

Прва глава. Држављанство краљевине Срба, Хрвата и Словенаца

Сведоцба о држављанству

Друга глава. Стицање држављанства

Рођење на територији

Удаја стране држављанке за држављанина Краљевине

Прирођење

Заклетва

Трећа глава. Губитак држављанства

Отпуст из држављанства

Одсутност држављанина

Удаја држављанке

Позакоњење

Одрицање држављанства

Одузимање држављанства

Дејство губитка држављанства

Четврта глава. Поновно стицање држављанства

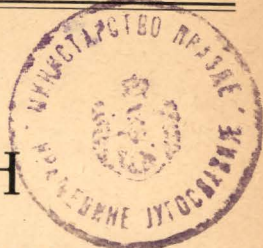
Пета глава. Опште одредбе

Шеста глава. Прелазне одредбе

Уведено у нови инвентар бр. 2072

1 јануара 1942 год.

Београд
109. Св. ЗБИРКА ЗАКОНА
протумачених и објашњених судском
и административном праксом
Издаје ГОЈКО НИКЕТИЋ **Св. 109.**

ЗАКОН

О ДРЖАВЉАНСТВУ

КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

СА УРЕДБОМ О ЊЕГОВОМ ИЗВРШЕЊУ

ДРУГО ИЗДАЊЕ

БИБЛИОТЕКА

Министарства Правде

Бр. ~~2072~~

БЕОГРАД

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА

1. КНЕЗ МИХАИЛОВА УЛИЦА 1.

1929

057

Copy of
35428

Штампа „Гундулић“ — Београд, Доситејева 3.

САДРЖАЈ

	Страна
Закон о држављанству	
<i>Прва глава. Држављанство Краљевине Срба, Хрваша и Словенаца</i>	1
<i>Друга глава. Сшицање држављанства</i>	2
1. Порекло	3
2. Рођење на територији	3
3. Удаја	3
4. Прирођење	4
а) Услови	4
б) Поступак	5
в) Дејство	8
<i>Трећа глава. Губишак држављанства</i>	9
1. Опуст из држављанства	9
а) Услови	9
б) Поступак	10
в) Дејство	11
2. Одсутност	12
3. Удаја	12
4. Позакоњење	12
5. Одрицање држављанства	13
6. Одузимање држављанства	13
7. Дејство губитка држављанства	14
<i>Четврта глава. Поновно сшицање држављанства</i>	15
<i>Пета глава. Опште одредбе</i>	16
1. Материјални прописи	16
2. Формални прописи	18
<i>Шеста глава. Прелазне одредбе</i>	19

	Страна
Уредба за извршење Закона о држављанству.	
<i>Прва глава. Држављанство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца . . . . .</i>	
Сведоџба о држављанству	41
Сведоџба о држављанству	42
<i>Друга глава. Смицање држављанства . . . . .</i>	
Рођење на територији	45
Рођење на територији	46
Удаја стране држављанке за држављанина Краљевине	47
Прирођење	48
Заклетва	57
<i>Трећа глава. Губишак држављанства . . . . .</i>	
Отпуст из држављанства	60
Одсутност држављанина	66
Удаја држављанке	70
Позакоњење	72
Одрицање држављанства	72
Одузимање држављанства	73
Дејство губитка држављанства	75
<i>Четврта глава. Поновно смицање држављанства . . . . .</i>	
Пеша глава. Опште одредбе	77
Шеста глава. Прелазне одредбе	81
Формулари	88

ЗАКОН

о држављанству Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца

од 21. септембра, 1928. год.

Прва глава. Држављанство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

§ 1. Држављанство је у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца једно (чл. 4. Устава).

На територији Краљевине у погледу држављанства, његовог стицања и губитка важе искључиво одредбе овог Закона.

§ 2. Држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца у исто време не може бити држављанин које стране државе.

§ 3. О свима држављанима Краљевине води се тачна евиденција о завичајности.

Сваки држављанин мора имати завичајност у једној општини Краљевине према одредбама о завичајности.

Страни држављани не могу имати завичајност у општинама Краљевине; но у циљу стицања држављанства могу добити зајемчење које општине, да ће бити примљени у сvezу

општинске завичајности, ако буду стекли држављанство ове Краљевине.

У циљу евиденције ће свака општина водити потребне књиге завичајника.

Овлашћује се Министар Унутрашњих Дела да путем Уредбе (чл. 94. став други Устава) донесе посебне прописе о евиденцији држављана, односно странаца.

Општинске власти нису дужне да страноме држављанину даду изјаву да ће бити примљен за грађанина дотичне општине, нити то надзорна власт, као што је то било у пракси, може наредити.

§ 4. На захтев сваког држављанина Краљевине надлежна првостепена управна власт, на основу поднесенога уверења о завичајности, издаће му сведоцбу о држављанству.

Судећи по првој алинеји § 16. та првостепена управна власт, надлежна за издавање сведоцаба, о држављанству, то је полицијска власт. Иначе и општинска власт је „првостепена управна власт“ кад у месту нема државне полицијске власти.

Друга глава. Стицање држављанства.

§ 5. Држављанство Краљевине према одредбама овога Закона стиче се:

1. пореклом (§§ 7. и 8.);
2. рођењем на територији Краљевине у случају предвиђеном у § 9.;
3. удајом (§ 10);
4. прирођењем (§§ 11—19.);

Разуме се, да овамо долази још и стицање држављанства међународним уговорима (односно опцијом).

1. Порекло.

§ 6. Пореклом се стиче држављанство Краљевине рођењем или позакоњењем.

§ 7. Рођењем имају држављанство:
а) законито дете држављанина без обзира на место рођења; и
б) незаконито дете држављанке без обзира на место рођења.

§ 8. Позакоњењем, које се врши по прописима закона Краљевине, незаконито дете држављанина Краљевине и стране држављанке, сматра се држављанином Краљевине од дана рођења, ако је млађе од 21 године у тренутку позакоњења.

Мogućност позакоњења незаконитог (ванбрачног) свог детета врло је спорна стар.

2. Рођење на територији.

§ 9. Дете рођено од непознатих родитеља, или родитеља, којих држављанство остаје непознато, сматра се до противног доказа држављанином ове Краљевине, ако је код нас рођено или нађено.

3. Удаја.

§ 10. Удајом за држављанина Краљевине страна држављанка стиче држављанство Краљевине, изузев случаја, ако је изјавом предајом придржала себи држављанство по пореклу, ако то предвиђају закони њене отаџбине.

4. *Прирођење.*а) *Услови.*

§ 11. Прирођењем страни држављани могу постати држављани Краљевине редовним или изузетним путем.

§ 12. Редовним путем могу стећи држављанство Краљевине страни држављани, ако буду испунили следеће услове:

1. да затраже држављанство;
2. да у тренутку подношења молбе имају најмање 21 годину;
3. да су у тренутку подношења молбе најмање 10 година непрекидно настањени на територији Краљевине;
4. да имају отпуст из свог досадашњег држављанства, односно, веродостојно зајемчење да ће га добити;
5. да су доброг владања;
6. да могу издржавати себе и своју породицу и
7. да им је једна домаћа општина зајемчила пријем у завичајну сvezу.

Браком везана жена не може сама за себе стицати држављанство Краљевине природом.

Услов под тач. 4. могу лица без држављанства односно лица, чија досадашња отаџбина у својим законима не допушта отпуст из држављанства или предвиђа губитак држављанства стицањем страног држављанства, надокнадити изјавом, да се у жељи стицања држављанства Краљевине одрекну страног држављанства.

Лица народности српско-хрватско-словеначке могу добити редовним путем држављанство Краљевине, ако испуњавају услове из тач. 1, 3, 5 и 6 овог параграфа. Ако су ова лица рођена или бар три године настањена у једној општини на територији Краљевине, не треба да испуњавају ни услове из тач. 7. овог параграфа; стицањем држављанства добијају завичајност у општини рођења или настањења.

Види §§. 53. и 60. Закона.

б) *Поступак.*

§ 13. Лица која имају услове из § 12. тач. 1—7., а у тренутку подношења молбе најмање су 30 година непрекидно настањена на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, не испуњавајући за последњих 10 година никаквих обавеза према њиховој дотадашњој отаџбини, имају право да добију редовним путем држављанство Краљевине.

§ 14. Изузетним путем могу стићи држављанство и пре рока од 10 година, без отпуста из старог држављанства, испуњавајући остале услове § 12:

1. страни држављани, који добију јавну службу професора на једном Универзитету Краљевине;
2. лица, чији пријем у држављанство изискују државни интереси;
3. лица, која имају заслугу за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца.

Ако ова лица не испуњавају услов постав-

љен у тач. 7. § 12. овога Закона, добијају за-
вичажност у општини настајења.

Није јасно, да ли се скраћеност рока односи
на рок непрекидног настајења или на рок неиспу-
њења обавеза. Свакако да се мислило на онај први
рок.

§ 15. О стицању држављанства по § 12. до-
носи решење по слободној оцени Министар
Унутрашњих Дела.

Решење по § 13. доноси надлежни Ве-
лики Жупан.

О приређењу изузетним путем доноси ре-
шење Министар Унутрашњих Дела по одлуци
Министарског Савета.

Није јасно, какво то решење има да донесе
надлежни Велики Жупан по § 13. — Иначе § 13.
није никакав нарочити изузетак, већ баш на против-
редован случај. И кад по првој алинеји о стицању
држављанства по § 12. доноси Министар решење
по слободној оцени, — онда нема питања по коме
би решење имао донети Велики Жупан.—

§ 16. Молбу за стицање држављанства
треба поднети првостепеној управној власти, у
чијем се подручју налази општина, која је
молиоцу зајемчила пријем у завичајну свезу,
односно, која долази у обзир у смислу послед-
њег става § 14. овог Закона.

Првостепена управна власт предложиће
документима снабдевен предмет надлежном
Великом Жупану, који може молбу одбацити,
ако нису испуњени услови који се траже по
§ 12. тач. 1, 2, 5 и 6, односно, у случају изу-
зетног прирођења по § 14.

Против решења Великог Жупана допуш-
тена је жалба на Министра Унутрашњих Дела.

Ако пак Велики Жупан сматра да су горе
поменути услови испуњени, предложиће пред-
мет са својим мишљењем на решење Мини-
стру Унутрашњих Дела, ако га на основу § 15
став други не решава у властитој надлежности.

Како по првој алинеји § 15. питање о сти-
цању држављанства по § 12. решава по слободној
оцени Министар, — то је јасно да Велики Жупан
на основу друге алинеје § 15. то питање не ре-
шава у властитој надлежности.

§ 17. Лице, коме је решењем Министра
признато држављанство прирођењем, положиће
пред првостепеном управном влашћу Краље-
вине заклетву која гласи:

„Ја . . . . . ступајући у држав-
љанство Краљевине Срба, Хрвата и Слове-
наца заклињем се свемогућим Богом, да ћу
влада ућем Краљу свагда бити веран, да ћу
се Устава и осталих закона савесно придржа-
вати, да ћу тачно испуњавати све грађанске
дужности и верно служити интересима државе
и народа Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.
Тако ми Бог помогао!“

Оригинални записник о положеној заклетви
управна власт мора доставити Министру Уну-
трашњих Дела, који ће одмах издати сведо-
чанство о прирођењу.

У том сведочанству имају се назначити
сва лица, која су тим прирођењем стекла др-
жављанство Краљевине.

Сама заклетва је иначе беспредметна, јер и
без ње, повреда Устава и закона, где то закон пред-

виђа кажњива је, — а где ту повреду закон не кажњава, заклетва је беспредметна, јер непослух без санкције. — Сем ако она није била потребна као спољни знак постанка држављанина према § 18. и губљења правне снаге решења према § 20.

в) *Дејство.*

§ 18. Прирођење не дејствује унатраг. Тек кад природени положи заклетву по претходном параграфу, он постаје држављанин Краљевине, те са даном заклетве добија сва грађанска и политичка права, у колико посебни закони не ограничавају природенима та права.

Посебни закон који ограничавају природенима грађанска и политичка права били би противни чл. 4. Устава.

§ 19. Прирођење дејствује и у прилог даце млађе од 21 године и у прилог жене, изузев случаја, да се ова држављанства Краљевине одрече у намери да очува држављанство, које је пред удајом себи изјавом придржала, ако то превиђају закони њене отаџбине.

Прво је питање у томе како се рачуна време, да ли према прво поднетој молби или према надлежном решењу, пошто извесно дете може тек у томе међувремену напуни 21. годину; друго је питање у томе, што је природене требало оставити да дејствује и према деци старијој од 21. године ако закон земље дотадашњег држављанства пунолетство везује за већи број година.

§ 20. Ако лице, коме је решењем признато природене, у току од 6 месеци од дана саопштења, не положи прописану заклетву, на

основу тог решења не може стећи држављанство ове Краљевине.

Трећа глава. Губитак држављанства.

§ 21. Држављанство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца губи се:

1. отпустом (§ 27);
2. отсутношћу (§ 28);
3. удајом (§ 29);
4. позакоњењем (§ 30);
5. одрицањем (§ 31);
6. одузимањем (§ 32 и 33).

Разуме се и међународним уговорима, — опцијом.

1. Опшуси из дажављанства.

а) *Услови.*

§ 22. Сваком је држављанину слободно иступити из држављанства, пошто испуни своје обавезе према држави. (Члан 20. Устава).

§ 23. Због неиспуњених обавеза не могу иступити из држављанства Краљевине држављани:

1. лица која стоје под војном обавезом, у колико то спречавају прописи Закона о Устројству Војске и Морнарице;
2. лица под истрагом, односно оптужбом због кривичних дела;
3. лица која нису издржала досуђену криминалну казну;

4. лица, која су у заостатку плаћањем новчане казне;

5. лица, која су у заостатку плаћањем државног или самоуправног пореза.

Исто тако не могу иступити из држављанства активни државни службеници војног и грађанског реда; народни посланици, посланици, односно часници и службеници самоуправних тела.

§ 24. Ни један држављанин Краљевине не сме се отпустити из држављанства на уштрб права и интереса јавних или приватних лица, са којима стоји у правним односима.

Појам интереса је толико неодређен, да се њиме не може без ичега даље оперисати; јер држава има увек интереса да неког научника на пример не отпустити из поданства.

§ 25. Држављанин, који је навршио 21 годину живота има право да добије отпуст из држављанства, ако поднесе доказе, да је или да ће бити примљен у страну држављанство и испуњава остале услове.

б) *Послушак.*

§ 26. Лица, која желе иступити из држављанства Краљевине у циљу стицања страног држављанства, треба да траже отпуст из држављанства. Молба, снабдевена потребним доказима, подноси се надлежној првостепеној управној власти.

Првостепена управна власт молбу за отпуст из држављанства објавиће за време од

14 дана са позивом, да свако може отпусту приговорити ако докаже, да има недостатака из §§ 23. и 24. овог Закона, или да молилац иначе није испунио правне обавезе.

Ако је приговором доказано да је у питању лице:

а) које стоји под егзекуцијом;

б) које је тужено у грађанској парници; или

в) које се налази под стечајем, објава ће се продужити најдаље за годину дана.

По свршетку рока објаве спровешће првостепена управна власт предмет надлежном Великом Жупану, који ће молбу одбацити ако нису испуњени законски услови за отпуст из држављанства. Против решења Великог Жупана допуштена је жалба на Министра Унутрашњих Дела.

Ако пак Велики Жупан нађе, да нема законских, препрека да се молби удовољи, предложиће предмет Министру Унутрашњих Дела на решење.

Министар Унутрашњих Дела по утврђењу законских услова, издаће сведочанство о отпусту из држављанства. У том сведочанству биће поименце наведени чланови породице дотичнога, који су уједно одпуштени из држављанства.

в) *Дејство.*

§ 27. Отпустом из држављанства Краљевине губи се држављанство само под условом, да одпуштено лице стече које друго држављанство, или да је ван територије Краљевине трајно настањено, или се у току године дана исели са наше територије.

Губитак држављанства Краљевине прав-
новажно отпуштеног лица рачунаће се са да-
ном издатог сведочанства о отпусту.

2. Одсушности.

§ 28. Држављанин Краљевине, који је
трајно настањен ван територије Краљевине, па
за време од 30 година, по навршетку 21 го-
дине живота, није испуњавао никаквих оба-
веза према отаџбини, престаје бити државља-
нин Краљевине.

3. Удаја.

§ 29. Удајом за страног држављанина, др-
жављанка Краљевине губи држављанство,
изузев случаја, да по прописима закона мужев-
љеве отаџбине није стекла његово држављан-
ство, или ако је придржала држављанство Кра-
љевине брачним уговором, или у недостатку
тога, ако је приликом склапања брака дала
такву изјаву.

4. Позакоњење.

§ 30. Незаконито дете држављанке Кра-
љевине и страног држављанина, млађе од 21
године губи држављанство, ако је стекло
страно држављанство позакоњењем по пропи-
сима закона отаџбине свога оца.

Пропис овога параграфа не односи се на
незакониту кћер удату за држављанина Кра-
љевине.

5. Одрицање држављанства.

§ 31. Држављани Краљевине по пореклу
(рођењу или позакоњењу) имају право да из-
јаве, у року од 3 године по навршеној 21
години живота, да се одричу држављанства
Краљевине, ако су рођени у иностранству и
тамо стално настањени, а докажу да их страна
држава, у којој су се родили, по својим зако-
нима сматра својим држављанима.

Потребне доказе са изјавом подносиће
дотична лица преко надлежне првостепене
управне власти Министру Унутрашњих Дела
који ће својим решењем потврдити, да су од
дана учињене изјаве престали бити државља-
нима Краљевине.

Пропис овога параграфа не односи се на
већ удату кћер.

6. Одузимање држављанства.

§ 32. Губе држављанство они држављани,
који су без дозволе власти ступили у војну
или грађанску службу стране државе и у њој
остали и поред позива Министра Унутрашњих
Дела да је напусте.

Министар Унутрашњих Дела ће два пута
објавити позив у „Службеним Новинама,“ у
размаку од два месеца. Ако се у року од иду-
ћа два месеца дотични не одазове, Министар
Унутрашњих Дела ће донети решење о оду-
зимању држављанства.

Решење ће се објавити у „Службеним Но-
винама“.

Губитак држављанства не ослобађа доти-

чно лице од последица неизвршења војне обавезе.

§ 33. Држављанин Краљевине, који је био пре прирођења припадник државе, са којом је наша држава у ратном стању, може изгубити држављанство у следећим случајевима:

1. ако се утврди, да је учинио дело на штету правног поретка и на штету унутрашње или спољашне безбедности Краљевине;

2. ако се утврди, да је напустио државу с намером, да избегне војну службу или какву другу јавну службену дужност, која постоји у Краљевини;

3. ако се утврди, да се налази у служби шпијунаже у прилог стране државе, или да такве тежње потпомаже, које су наперене против права и националних интереса државе.

У горњим случајевима о одузимању држављанства решава Министар Унутрашњих Дела по одлуци Министарског Савета. Решење треба објавити у „Службеним Новинама.“

Пошто закон није то право одузео, значи, да се противу решења Министровог из овог и § 32. има право жалбе.

§ 34. Министар Унутрашњих Дела моћи ће протегнути одузимање држављанства и на жену и малолетну децу бившег држављанина, ако и за њих постоје услови из § 33. Док то не учини, ова лица не губе држављанство.

7. Дејство губитка држављанства.

§ 35. Губитак држављанства не ослобађа дотично лице од казних последица за учи-

њена кривична дела и не може нанети штете стеченим правима јавних и приватних лица, са којима је оно било у правним односима.

§ 36. Лице које је изгубило држављанство по § 33. губи сва своја права, која проистичу из јавно-правних односа према држави и у будуће не може стећи држављанство Краљевине прирођењем.

§ 37. Губитак држављанства односи се на закониту жену и децу само у случају, ако су стекли ново држављанство мужа, односно оца. У противном случају задржавају држављанство Краљевине, док се стално не иселе са наше територије.

Четврта глава. Поновно стицање држављанства.

§ 38. Бивши држављани Краљевине, који желе поново стећи држављанство Краљевине, стичу га у опште на исти начин као и остали странци.

§ 39. Лица, која су изгубила држављанство Краљевине тим, што су следила оцу у прирођењу страног држављанства, имају права, да га поново стекну путем изјаве учињене у року од годину дана по навршеној 21 години живота, ако се стално настане на територији Краљевине.

Исто важи и за лица, предвиђена у § 30. која су позакоњењем изгубила држављанство Краљевине.

Одредбе овога параграфа не односе се на већ удату кћер.

Нејасно је да ли су услови исти који и у §. 12 и да ли је поступак исти.

§ 40. Бивша држављанка Краљевине, која је удајом за страног држављанина изгубила држављанство Краљевине, има право, на случај извршне пресуде (одлуке) о растави или разводу брака или на случај да остане удовица, поново стећи држављанство Краљевине, ако се стално настани на њеној територији и поднесе захтев.

Ово поновно стицање држављанства не протеже се на њену закониту децу рођену у браку са страним држављанином.

И овде важи примедба код §. 39.

§ 41. Лица о којима је реч у §§ 39. и 40. подносиће преко надлежне првостепене управне власти потребне доказе надлежном Великом Жупану, који ће у недостатку услова тражења односну изјаву одбацити, а иначе предложити Министру Унутрашњих Дела, који ће својим решењем потврдити, да је дотично лице од дана тражења поново стекло држављанство ове Краљевине.

Ова лица стичу заједно са држављанством завичајно право онде, где су га раније имала.

Пета Глава. Опште одредбе.

1. Материјални прописи.

§ 42. У колико није овим Законом другаче предвиђено следује у погледу стицања и

губитка држављанства: законито дете млађе од 21 године свом оцу, или у недостатку оца својој матери, а незаконито дете млађе од 21 године, својој незаконитој матери.

Предње се не односи на већ удату кћер. Посмртно законито дете следује држављанство оца.

Нејасно је како ће се рачунати године деци, према првом акту молбе или према дефинитивном решењу о пријему у поданство. — Нарочита примедба да посмртно законито дете следује очево држављанство била је излишна.

§ 43. Жена не следује држављанство мужа ако је у моменту промене држављанства брак био извршном пресудом (одлуком) растављен, разведен или поништен.

Правоваљано измирење између судски растављених супружника утиче на држављанство као удаја.

Нејасно је, који се момнат сматра за момнат промење држављанства.

Ако је брак већ растављен, разведен или уништен онда нема мужа и жене, те је у толико прва алинеја излишна.

Нејасно је, шта ће бити за случај, ако је и жена уз мужа поднела молбу за држављанство, што је редовно случај, јер је по досадањој пракси код нас она увек одвојено саслушавана.

§ 44. Поништење брака извршном судском пресудом (одлуком) у погледу држављанства за жену ствара стања пре брака, а деца следују држављанство матери само у случају, ако имају редовно пребивалиште на терито-

рији Краљевине, или ако се на њој трајно настане.

И ово је један случај губљења држављанства, који у § 22. није поменут.

§ 45. Удаја удове за лице које није отац детету без утицаја је на држављанство детета.

§ 46. Присвојење (Adoptio) нема утицаја на држављанство присвојеног лица.

Како се усвојеник потпуно равна рођеном детету, то је ова одредба интересантна. Нарочито ће она бити интересантна за будуће случајева наследивања.

Сама одредба је иначе апсолутно бесмислена.

§ 47. Одредбе овог Закона, у колико напонију стране држављане, важе и за лица без држављанства, односно за лица чије држављанство остаје непознато.

2. Формални прописи.

§ 48. За решавање спорних питања у погледу држављанства појединих лица, сем питања њихове завичајности, надлежан је Велики Јупан као првостепена управна власт.

§ 49. У случајевима примењивања овог Закона поступаће и решавање првостепена управна власт оне управне јединице, у којој има завичајност лице, чије је држављанство у питању; ако пак зато завичајност не даје ослонца, — надлежна првостепена управна власт оне управне јединице, у којој то лице има ре-

довно пребивалиште, а у недостатку тога, где му је место рођења, односно где је расправа започета.

§ 50. Где се у одредбама о стицању, односно губитку држављанства тражи изјава дотичног лица, ту изјаву треба дати у овереној форми.

Ако изјаву да малолетно женско лице поводом удаје, односно удата жена захтев по § 40. овог Закона, биће потребно и одобрење законског заступника односно турске власти.

§ 51. Облик сведочанста о држављанству, сведочанства о прирођењу и образац сведочанства о отпусту из држављанства, прописане се Уредбом о извршењу овог Закона.

§ 52. Стицање држављанства прирођењем и отпуст из држављанства објављиваће се крајем сваке године у „Службеним Новинама“.

Шеста глава. Прелазне одредбе.

§ 53. На дан ступања на снагу овог Закона сматрају се држављанима Краљевине следећа лица:

1. Лица која су на дан уједињења (1-ХИ-1918. год.) имала држављанство пређашње Краљевине Србије или пређашње Краљевине Црне Горе, као и она лица која су имала на дан уједињења (1-ХИ-1918. године) држављанство пређашње Краљевине Хрватске и Славоније, а нису то држављанство изгубила на основу одредаба уговора о миру;

2. Лица, којима је уговором о миру са Аустријом (St. Germain) чл. 70.—82., са Угарском (Trianon) чл. 61—66., са Бугарском (Neuilly) чл. 39. и 40., признато држављанство ове Краљевине или су га стекли сходно одредбама тих уговора;

3. Лица, која су до дана ступања на снагу овог Закона примљена у држављанство Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца путем прирођења;

4. Лица, која су по роду и језику Срби, Хрвати или Словенци и испуњавају услове из § 12. тач. 2, 5 и 6; а која су до дана ступања на снагу овог Закона код надлежне власти затражила држављанство Краљевине;

5. Лица, која су по роду и језику Словени и на територији ове Краљевине најмање 20 година стално настањена, а која су до дана ступања на снагу овога Закона код надлежне власти затражила држављанство Краљевине;

6. Лица, која су по роду и језику Словени, која су затражила држављанство Краљевине или се налазе у државној служби или су после Уједињења најмање две године провела у државној служби, а настањена су на територији Краљевине најмање пет година;

7. Лица, која су на дан 1. децембра 1918. године имала завичајност у којој општини, која није ушла у састав Краљевине, а налазила су се у служби на територији Краљевине код јавних и саобраћајних подuzeћа или других јавних установа, које су биле доцније преузете од државе, па су задржана у служби, те су до дана ступања на снагу овог Закона

код надлежне власти затражила држављанство Краљевине;

8. Лица, која на дан ступања на снагу овог Закона испуњавају услове из § 13. а предала су до тога дана управној власти изјаву, да желе бити држављани Краљевине;

9. а) Законита деца лица назначених у предњим тачкама, рођена после Уједињења, односно после тренутка, када су им родитељи стекли држављанство ове Краљевине, а пре ступања на снагу овог Закона;

б) стране држављанке које су у истом року ступиле у брак са лицем означеним у претходним тачкама;

в) незаконита деца држављанки, које спадају у број лица назначених у претходним тачкама, рођена у истом року;

г) законита деца држављана, који спадају у број лица назначених у претходним тачкама, ако је позакоњење извршено у истом року и ако је дете у тренутку позакоњења било малолетно;

10. Лица, рођена на територији Краљевине, која се по пореклу не могу позвати ни на какво друго држављанство, нити су каквим другим путем стекла туђе држављанство.

До доказа о противном сматра се да су находчад, која су била нађена на територији Краљевине, рођена на тој територији.

Лица означена под тачком 4, 5, 6, 7 и 8 подносиће потребне доказе у року од годину дана после ступања на снагу овог Закона надлежним првостепеним управним властима, које ће им издати сводоцбу о држављанству, ако буде решењем Великог Жупана утврђено да

испуњавају услове; ова лица добијају завичајно право у општини настањена, у колико не испуњавају услове из тач 7. § 12 овог Закона. Ако пак услови нису испуњени, Велики Жупан одбациће тражење допуштајући жалбу на Министра Унутрашњих Дела. Ако поменута лица у том року нису поднела доказе првостепеној управној власти, сматраће се да у опште држављанство не траже.

Закон од 10. маја, 1920. год., о Уговору између Главних Сила савезничких и удружених и Државе Срба, Хрвата и Словенаца, пошписаном у граду Сен-Жермен-ан-Ле 10. септембра, 1919. год.:

Чл. 1. — Држава Срба, Хрвата и Словенаца обавезује се да одредбе из чланова од 2 до 8 ове главе буду признате као основни закони, да никакав закон, никаква уредба и никаква званична радња не буду у противречности или опреци са тим одредбама и да се њима не може противставити ниједан закон, ниједна уредба и ниједна званична радња. —

Чл. 2 — Држава Срба, Хрвата и Словенаца обавезује се да свима становницима да пуно и потпуно заштиту живота и слободе без обзира на порекло, народност, језик, расу или веру. Сви становници Државе Срба, Хрвата и Словенаца имаће право на слободно вршење, како јавно тако приватно, сваке вере, религије или веровања, чије исповедање неће бити у супротности са јавним поретком и моралом. —

Чл. 3 — Са резервом ниже поменутих Држава Срба, Хрвата и Словенаца признаје као српско-хрватско-словеначке припаднике пуноправно и без икаквих формалности, аустријске, угарске или бугарске припаднике који на дан ступања у важност овог уговора имају, према даном случају, било свој домицил било своје завичајно право (Pertinenz, Heimatsrecht) на територији, која је призната или

ће бити призната као саставни део Државе Срба, Хрвата и Словенаца на основу уговора са Аустријом, Угарском или Бугарском или на основу сваког другог уговора закљученог у циљу регулисања садашњих питања. — Међутим лица о којима је горе реч, ако су старија од осамнаест година, имаће право да, под условима предвиђеним поменутим уговорима, оптирају за свако друго држављанство, које им је на расположењу. Опција мужа повући ће опцију жене, а опција родитеља повући ће опцију деце млађе од осамнаест година. — Лица која су употребила горе поменуто право биће дужна да у року од дванаест месеци који следеју њиховој опцији, пренесу свој домицил у државу за коју су оптирали. Иста лица су слободна да сачувају непокретна добра, која имају на територији Државе Срба, Хрвата и Словенаца. Они могу са собом понети своја покретна добра сваке врсте. У том погледу неће се оптерећивати никаквим извозним царинама. —

Чл. 4. — Држава Срба, Хрвата и Словенаца признаје као припаднике српско-хрватско-словеначке пуноправно и без икаквих формалности, лица аустријског, угарског или бугарског држављанства, која су рођена на поменутој територији од родитеља који на тој територији имају према даном случају било свој домицил било своје завичајно право (Pertinenz, Heimatsrecht), па и ако она сама на дан ступања у важност овог уговора немају на њој било свој домицил било, према даном случају, своје завичајно право. — Међутим, у року од две године од дана ступања у важност овог уговора, та лица моћи ће изјавити пред надлежним властима српско-хрватско-словеначким у месту становања, да се одричу српско-хрватско-словеначког држављанства и онда ће престати да се сматрају као припадници српско-хрватско-словеначки. — У том погледу мужевљева изјава сматраће се да важи и за жену, а изјава родитеља сматраће се да важи и за децу млађу од осамнаест година. —

Чл. 5. — Држава Срба, Хрвата и Словенаца обавезује се да не чини никакве сметње вршењу права опције, предвиђеног уговорима закљученим

или који се имају закључити између савезних и удружених Сила, с једне стране и Аустрије, Бугарске или Угарске, с друге стране, а који допуштају заинтересованима да стекну српско хрватско-словеначко држављанство.

Чл. 6 — Држављанство српско-хрватско-словеначко добиће пуноправно самим фактом рођења на територији Државе Срба, Хрвата и Словенаца свако лице, које се не може позвати ни на које друго држављанство по рођењу. —

Чл. 7 — Сви припадници српско-хрватско-словеначки биће једнаки пред законом и уживаће иста грађанска и политичка права без обзира на расу, на језик или на веру. — Разлика у религији, верском уверењу или вероисповести не сме да смета ниједном припаднику српско-хрватско-словеначком у уживању грађанских и политичких права, нити нарочито за пријем у јавне службе, звања и почести, или за вршење разних занимања и индустрија. — Никакво ограничење неће се прописати против слободе употребе ма којег језика од стране сваког српско-хрватско-словеначког припадника било у приватним и трговачким односима, било у погледу вере, штампе или за издања сваке врсте, било на јавним зборовима. — И поред установе једног званичног језика од стране Владе Срба, Хрвата и Словенаца, даће се умесне олакшице српско-хрватско-словеначким припадницима других језика, а не званичног, да се могу послужити својим језиком, било усмено, било писмено, пред судовима.

Чл. 8 — Српско-хрватско-словеначки припадници, који образују етичке, верске или језичке мањине, уживаће исто поступање и исте гаранције правно и фактички које и остали српско-хрватско-словеначки припадници. Они ће, на име, имати иста права као и други да о своме трошку подижу, управљају и надзиравају добротворне, верске и социјалне установе, школе и друге васпитне заводе, с правом да се ту служе слободно својим језиком и слободно исповедају своју веру. —

Закон од 10. маја 1920. год. о уговору о миру закљученом у Сен Жермену ан Ле (са Аустријом):

Чл. 70. — Свако лице које има завичајно право (Pertinenza) на једној територији која је раније била саставни део некадашње Аустро-Угарске монархије добиће пуноправно и са искључ-њем аустријског држављанства, држављанство оне државе, која врши суверенство на реченој територији.

Чл. 71. — Без обзира на наређење члана 70., неће пуноправно добити италијанско држављанство, у случају да су територије пренесене на Италију;
1-о лица која на тим територијама имају завичајно право, али ту нису рођена;
2-о лица која су на реченим територијама добила завичајно право после 24 маја 1915. или су га добила само због свог службеног положаја.

Чл. 72. — Лица на која се односи члан 71., као и она;

а) која су пре имала завичајно право на територијама пренесеним на Италију, или чији је отац или мати ако је отац непознат, имао завичајно право на реченим територијама;

б) или која су служила у италијанској војсци за време овога рата, као и њихови потомци, могу, под условима предвиђеним чланом 78. за право опције, тражити италијанско држављанство.

Чл. 73. — Тражење италијанског држављанства од стране лица на која се односи члан 72. може италијанска надлежна власт одбити једном одлуком у сваком појединачном случају.

Чл. 74. — Ако тражење италијанског држављанства на основу члана 72. није поднето или је одбијено, заинтересовани ће пуноправно добити држављанство оне државе која врши суверенство на територији на којој су они имали завичајно право пре него што су га добили на територији пренесеној на Италију.

Чл. 75. — Сматрају се као италијанска она морална лица која се налазе на територији пренесеној на Италију и којима су то својство признале било административне италијанске власти било једна судска одлука.

Чл. 76. — Без обзира на наређење члана 70. лица која су добила завичајно право после 1. јануара 1910. на једној територији пренесеној на државу Срба-Хрвата-Словенаца или на државу Чехо-Словачку на основу овога уговора, добиће српско-хрватско словеначко или чехо-словачко држављанство само под погодбом да за то имају одобрење државе Срба-Хрвата-Словенаца или Чехо-Словачке, према случају.

Чл. 77. — Ако одобрење о коме се говори у члану 76. није тражено или је одбивено, заинтересовани добиће пуноправно држављанство оне државе која врши суверенство на територији на којој су пређе имали завичајно право.

Чл. 78. — Лица старија од 18 година, која губе своје аустријско држављанство а пуноправно добијају једно ново држављанство на основу члана 70., имаће могућност, за време од године дана, рачунајући од ступања у важност овога уговора, да оптирају за држављанство оне државе у којој су имала своје завичајно право пре него што су добили своје завичајно право на пренесеној територији.

Опција мужа повући ће опцију жене и опција родитеља повући ће опцију њихове деце испод 18 година.

Лица која су употребила горе предвиђено право опције, дужна су да у току дванаест наредних месеци пренесу свој домицил у државу у чију су корист оптирали.

Они ће бити слободни да сачувају непокретна добра која им припадају на територији друге државе у којој би имали свој домицил пре своје опције.

Они могу са собом понети своја покретна добра сваке врсте. У том погледу ни при улазу ни при излазу неће им бити наметнута никаква дажбина или такса.

Чл. 79. — Становници који су позвани да гласају у једном плебисциту предвиђеном овим уговором, имаће могућност, за време од шест месеци после коначног доделења области у којој је био плебисцит, да оптирају за држављанство оне државе којој та област није додељена. Наређења члана 58. која се тичу права опције, могу се применити на вршење права признатог овим чланом.

Чл. 80. — Лица која имају завичајно право на једној територији што је била саставни део Аустро-Угарске Монархије, и која се ту разликују од већине становништва по раси и по језику, моћи ће, у року од шест месеци од ступања на важност овог уговора, да оптирају за Аустрију, Италију, Пољску, Румунију, државу Срба-Хрвата-Словенаца или државу Чехо-Словачку, према томе да ли је већина становништва састављена из лица који говоре исти језик и исте су расе као и та. Наређења члана 78. која се тичу употребе права опције, могу се применити на вршење права признатог овим чланом.

Чл. 81. — Високе Стране уговорнице обавезују се да ничим неће спречавати вршење права опције предвиђеног овим уговором или уговорима који су закључени између Сила савезничких и удружених и Немачке, Угарске или Русије, или између самих речених Сила савезничких и удружених, и који допуштају заинтересованима да добију свако друго држављанство које би им било приступачно.

Чл. 82. — Удате жене имаће исти положај као и њихов муж а деца испод осамнаест година имаће исти положај као и њихови родитељи у свему што се односи на примену одредаба овога одељка.

Закон од 17. јуна, 1921 год., о Уговору о миру, прошоколу и декларацији закљученима у Трианону са Угарском:

Чл. 61. Свако лице, које има завичајно право (*Pertinenza*) на једној територији, која је раније била саставни део аустро-угарске монархије, добиће пуноправно и са искључењем угарског држављанства држављанство оне државе која врши суверенство на реченој територији.

Чл. 62. — Без обзира да пропис члана 61. лица која су добила завичајно право после 1. јануара 1910. на једној територији пренесеној на државу Срба, Хрвата и Словенаца или на државу Чехо-Словачку на основу овога уговора добиће српско-хрватско-словеначко или чехо-

словачко држављанство само под погодбом да зато добију одобрење од Државе Срба-Хрвата-Словенаца или Државе Чехо-Словачке, према случају.

Ако одобрење о коме се говори у претходној алинеји није тражено или одбијено, заинтересовани добиће самим тим држављанство оне државе, која врши суверенство на територији на којој су пређе имали завичајно право.

Чл. 63. — Лица старија од 18 година, која губе своје угарско држављанство а пуноправно добијају једно ново држављанство на основу члана 61, имаће могућност, за време од године дана рачунајући од ступања у важност овога уговора, да оптирају за држављанство оне државе, у којој су имали своје завичајно право пре него што су добила своје завичајно право на пренесеној територији.

Опција мужа повући ће опцију жене а опција родитеља повући ће опцију њихове деце испод 18 година. Лица која су употребила горе предвиђено право опције, дужна су да у току од дванаест наредних месеци пренесу свој домицил у државу у чију су корист оптирала.

Она ће бити слободна да сачувају непокретна добра која им припадају на територији друге државе, у којој би имали свој домицил пре своје опције.

Она могу собом понети своја покретна добра сваке врсте. У том погледу им при улазу ни при излазу неће бити наметнута никаква дажбина или такса.

Чл. 64 — Лица, која имају завичајно право на једној територији, што је била саставни део аустроугарске монархије, и која се ту разликују од већине становништва по раси и по језику, моћи ће, у року од шест месеци од ступања у важност овога Уговора, да оптирају за Аустрију, Угарску, Италију, Пољску, Румунију, Државу Срба-Хрвата-Словенаца или Државу Чехо-Словачку, према томе да ли је већина становништва састављена из лица која говоре исти језик и исте су расе као и та. Наређења члана 63.

која се тичу употребе права опције, примењиваће се на вршење права признатог ови чланом.

Чл. 65. — Високе Стране Уговорнице обавезују се да ничим неће спречавати вршење права опције предвиђеног овим уговором или уговорима који су закључени између Сила савезничких и Удружених и Немачке, Аустрије или Русије или између самих речених Сила Савезничких и Удружених и који допуштају заинтересованима да добију свако друго држављанство које би им било приступачно.

Чл. 66. — Удате жене имаће исти положај као њихови мужеви а деца испод осамнаест година имаће исти положај као њихови родитељи у свему што се односи на примену одредаба овог одељка.

Закон од 10. маја, 1920. год. о Уговору о миру и прошоколу закљученим у Неји на Сени (са Бугарском):

Чл. 39. — Српско-Хрватско-Словеначко држављанство добиће пуноправно, с искључењем бугарског држављанства бугарски припадници настањени на територији додељеним држави Срба-Хрвата-Словенаца.

Ипак, бугарски припадници који би се настанили на тим територијама после 1. јануара 1913., могу добити српско-хрватско-словеначко држављанство само по одобрењу државе Срба-Хрвата-Словенаца.

Чл. 40. — У року од две године од ступања у важност овог Уговора, бугарски припадници који су старији од 18 година и настањени на територијама додељеним Држави Срба-Хрвата-Словенаца на основу овога уговора, имају могућност да оптирају за српско-хрватско-словеначко држављанство.

Опција мужа повућиће опцију жене, а опција родитеља повућиће опцију деце млађе од 18 година.

Лица које употребе напред предвиђено право опције дужна су да за дванаест наредних месеци, пренесу свој домицил у државу у чију корист буду оптирала.

Они су слободни да сачувају непокретна добра која им припадају на територији друге државе на којој би имале свој домицил пре своје опције. Ови могу са собом понети своја покретна добра сваке врсте. Због тога они неће имати да плате никакву ни извозну ни увозну царину.

У истом року Срби-Хрвати-Словенци бугарски припадници који се налазе у страниој земљи имаће осем ако страни закон друкчије наређује и ако нису добили страна држављанство, право да добију српско-хрватско-словеначко држављанство с искључењем бугарског држављанства придржавајући се прописа које изда држава Срба-Хрвата-Словенаца.

Види Уредбу о стицању и губитку држављанства Краљевине Срба-Хрвата-Словенаца путем опције и молбе од 25. новембра, 1920. год.

§ 54. Лицима означеним у тачкама 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8 § 53. или природеним држављанима који су примљени или буду примљени у државну службу или се приме ма кога јавнога звања, рачунаће се и дотадашње време државне, самоуправне, односно јавне службе или време праксе по одредбама Закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда, Закона о државном саобраћајном особљу, Закона о устројству војске и морнарице, ако су пре тога служили на територији које од бивших држава на које се одnose одредбе Уговора о миру наведене у тач. 2. § 53.

§ 55. Држављанство становника некадашњих крајева турске царевине, који су после ратова од 1912. и 1913. године присаједињени одређује се по овим прописима:

Постали су држављанима они некадашњи

турски поданици који су 25. августа 1913. године били житељи које општине на територији присаједињеној од стране пређашње Краљевине Србије, као и они, који су били 8 новембра 1913. год., житељи које општине на територији анектираној од пређашње Краљевине Црне Горе, и који су то остали до 1 децембра 1918. године.

Лицима која су се иселила у Бугарску, ако се врате у земљу у року од три године дана од ступања на снагу овога Закона, признаће држављанство својим решењем Министар Унутрашњих Дела.

Несловени, који су у смислу другог става овог параграфа постали држављани Краљевине престају то бити, ако у року од пет година од ступања на снагу овога Закона изјаве код надлежне првостепене управне власти да иступају из држављанства.

Првостепене управне власти доставиће речене изјаве војним и општинским властима, које су дужне дотичног одмах избрисати из војних и општинских спискова.

Ова ће лица бити дужна одселити се из Краљевине у року од једне године дана од учињене изјаве, при чему ће моћи слободно од сваке дажбине понети собом сва своја покретна добра.

Министарски Савет ће на предлог Министра Унутрашњих Дела прописати олакшице овим исељеницима за исељење и за продају њихове имовине.

§ 56. Држављани који су после Уједињења и пре ступања на снагу овог Закона,

добили од Министарства Унутрашњих Дела редован отпуст из држављанства, као и њихове законите жене и њихова законита деца млађа од 21 године у тренутку отпуста, нису више држављани ове Краљевине.

Ово исто важи и за ванбрачно дете држављанке, која је у том међувремену добила редован отпуст, ако је дете у тренутку отпуста било млађе од 21 године, као и за држављанку, која је у истом року удајом за страног држављанина стекла туђе држављанство.

Лица, која су оптирала за туђе држављанство или су стекла туђе држављанство сходно Уговорима о Миру назначеним у § 53. тач. 2. нису више држављани Краљевине.

§ 57. За лица настањена на данашњој територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца пре 1. децембра 1918. године, рок од 10 година предвиђен у § 12. тач. 3. почеће тећи од дана Уједињења т.ј. од 1. децембра 1918. године.

Рок од 30 година предвиђен у §§ 15. и 28. рачунаће се најраније од 1. јануара 1900. године.

Срби, Хрвати и Словенци, који су се иселили из наше државе, и буду, на основу § 28. овог Закона изгубили држављанство Краљевине, имају право да га поново стекну путем изјаве у смислу § 41. учињене у року од 10 година по ступању на снагу овога Закона.

§ 58. По прописима § 14. може се дати држављанство Краљевине и ако немају отпуст

из свог досадашњег држављанства, нити су настањени 10 година на територији Краљевине:

1. Страним држављанима, који су били за време прошлих ратова у војној или грађанској служби пређашње Краљевине Србије, пређашње Краљевине Црне Горе или у Југословенским Добровољачким Одредима;

2. Руским држављанима словенског порекла који бораве као избеглице на територији Краљевине.

Молбе се имају поднети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овога Закона.

§ 59. Прописи § 40. односе се и на растављену, разведену или удову страну држављанку, која се удала пре Уједињења, а која би се, да се није удала, сматрала по § 53. овог Закона за држављанку Краљевине.

§ 60. Док питање завичајности не буде решено јединственим законом за целу Краљевину, у оним деловима у којима та установа није предвиђена, тражени услов из § 12. тач. 7. овог Закона надокнађује изјава општине, да је вољна примити дотично лице у сажитељство.

§ 61. Овим Законом укидају се сви правни прописи о стицању и губитку држављанства, који су до сада важили у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца или појединим њеним деловима.

Овај Закон не мења прописе о пријему странаца у завичајну свезу (зајемчење пријема

у општинско чланство, зајемчење подарења до-
мовинског права) општина на територији пре-
ђашње Аустро-Угарске Монархије, која је ушла
у састав Краљевине.

§ 62. Овим Законом се не дирају одредбе
међународних уговора, који су били закљу-
чени до дана ступања на снагу овог Закона.

*Споразум о стицању држављанства из
закона о Непшунским Конвенцијама:*

Чл. 1. — Лица, која су имала завичајност
(припадност) у Општини Ријечној 3 новембра
1918 године, узувев лица, која то право немају
више услед једног својевољног акта, или што
су стекла држављанство које друге државе стећи
ће пуноправно сем изузетка наведених у чл. 4:

1. Својство држављанина Краљевине Ита-
лије, ако имају своје боравиште у оном делу
Ријечке територије, који је додељен Краљевини
Италији, или су имали своје боравиште на истом
делу територије пре но што су напустила Ријеку;

2. Својство држављанина Краљевине Срба,
Хрвата и Словенаца, ако имају своје боравиште
на оном делу Ријечке територије, који је доде-
љен Краљевини Срба Хрвата и Словенаца или
су имала своје боравиште на истом делу те
територије пре но што су напустила Ријеку.

Ако речена лица нису имала боравиште на
територији, о којој је реч (Ријека), њихова ће
се припадност једној од обеју држава одредити
према последњем боравишту њихових родитеља
на једном или другом делу територије.

Она од поменутих лица, која су пренела
своје боравиште са једног дела бивше терито-
рије Ријечке Општине на други, моћи ће се
у року од шест месеци од дана ступања на
снагу овог Споразума, изјаснити, да ли на ос-
нову овог члана хоће да се позову на своје
раније боравиште.

Утврђено је да се, на основу овог Споразума,
боравиштем има сматрати оно место, где стварно
станује једно лице у намери да ту редовно
живи.

Чл. 2. — Лица, старија од 18 година, која
су, саобразно чл. 1, стекла својство државља-
нина једне од Високих страна Уговорница, и
која говоре истим језиком и исте су расе као
и већина становништва друге Високе Стране
Уговорнице, имаће права да, у року од шест
месеци од дана ступања на снагу овог Спора-
зума, оптирају за својство држављанина ове.

Лица, старија од 18 година, која су пуно-
правно стекла Држављанство једне од Високих
Страна Уговорница и која се према својој раси
и језику буду сматрала мађарског порекла,
моћи ће у року, предвиђеном у алинеи 1, да
оптирају за мађарско држављанство.

За дејство опције није потребно овлашћење
оне државе, за коју су наведена лица оптирала,
и дотичне власти ограничиће се на то да утврде
да ли постоје потребни услови (раса и језик).

Чл. 3. — Лица старија од 18 година, која
би, саобразно чл. 1, стекла својство државља-
нина једне од Високих Страна Уговорница, имаће
права у року од шест месеци од ступања на
снагу овог Споразума да траже својство држав-
љанина оне Државе, на чијој се територији на-
лази место, где су имала завичајност пре него
што су је стекла на Ријеци.

Чл. 4. — Лица која су стекла завичајност
(Pertinenza) у Ријечној Општини после 1 јануара
1910 године, или су је стекла без изричног
одобрења надлежне власти, већ једино на основу
својства државног чиновника, неће стећи пуно-
правно својство држављанина једне или друге
Високе Стране Уговорнице ни ако имају услове
из чл. 1, али ће имати права да траже ово свој-
ство или својство мађарског држављанина у
року од шест месеци од дана ступања на снагу
овог Споразума.

Ипак, лица, поменута у претходној алинеи, која
би, у случају да нису стекла ову завичајност, по-

стала пуноправни држављани Краљевине Италије односно Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца на основу уговора о миру, стећи ће пуноправно својство држављанина дотичне државе.

Чл. 5. — Лица, која ће, према одредбама чл. 3. и 4., имати права да траже својство италијанског односно српско-хрватско-словеначког држављанства, добиће ово својство само под условом да за то имају одобрење дотичне Владе.

У случају, да такво одобрење није тражено од лица из чл. 4. као и у случају да није оно одбијено ова ће лица стећи пуноправно својство мађарског држављанина, осим ако, на основу одредаба чл. 62 алинее 2. Трианонског Уговора, не стичу пуноправно својство држављанина које друге државе.

Ова ће се одредба такође применити на случај ако би одобрење, тражено од једног италијанског држављанина, на основу чл. 3, њему било одбијено. Лица, која су стекла завичајност на Ријечи, а која су пре тога била држављани Краљевине Италије, стичу поново пуноправно својство држављанина речене Краљевине. Она неће имати права да траже својство држављанина Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

Чл. 6. — Лица, која су, пре додељивања Ријечи оних делова општине Кастав, који су припадали територији поменутој у чл. 4, в) Рапалског Уговора, стекла завичајност у тој општини, стећи ће под условом и на начине предвиђене Сен-Жерменским Уговором, држављанство оне Високе Стране Уговорнице, којој је припао део, на коме се налазило или се налази њихово последње боравиште, односно боравиште њихових родитеља. Уколико је Сен-Жерменским Уговором предвиђена опција или рекламација, оне ће се морати поднети у року од шест месеци, који је наведен у предходним члановима.

Чл. 7. — Лица, која не буду имала навршених 18 година на дан ступања на снагу овог Споразума, стећи ће својство држављанина, које су стекли њихови родитељи, чије стање и они примају,

Удате жене стећи ће држављанство свога мужа.
За удовице и разведене жене узеше се у обзир

завичајност, коју су имале за време брака, осим ако нису, после раскида брака, стекле коју другу завичајност.

Сирочад и деца чији су родитељи непознати стећи ће својство држављанина за свој сопствени рачун, без обзира на своје доба старости.

У случају раскида брака, или у случају смрти старешине поролице, ако се докаже да је он био стекао завичајност на Ријечи пре 1 јануара 1910 године, завичајност, стечена пре овог датума, сматраће се да је стечена и за удовицу и за децу.

Чл. 8. — Право боравишта регулисано је специјалним споразумима.

Лица, која су извршила право опције, односно право избора, предвиђено овим Споразумом, моћи ће слободно да сачувају своја покретна и непокретна добра. У случају да пренесу у року од 12 месеци после опције, односно избора, своје боравиште на територију оне Државе, за коју су оптирала, односно чије су држављанство тражила, моћи ће собом да понесу своја покретна добра сваке врсте и на то неће плаћати никакве дажбине нити таксе ни при излазу ни при улазу.

Лица, завичајна на Ријечи, а која имају своје боравиште на Ријечкој територији, додељеној Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца Споразумом од 27 јануара 1924 године, и која, извршивши опцију, буду стекла својство држављанина Краљевине Италије, ослобођена су дужности да пренесу свој домицил изван ове територије.

Лица, која, на основу одредаба овог Споразума буду стекла својство мађарског држављанина, неће бити приморана да пренесу свој домицил изван пређашње Ријечке територије, ако Влада Државе, у којој је њихово боравиште, не буде то захтевала.

Чл. 9. — Правна лица, подразумевајући ту трговачка друштва, која имају своје главно седиште на територији Ријеке, чија су акта о оснивању уписана у регистре надлежних власти на Ријечи, сматраће се као италијанска.

На правна лица, подразумевајући ту друштва, на трговачке куће и индустријска предузећа, која су регистрована у Ријечи и која ту имају предмет

свога предузећа, примениће се одредбе чл. 37. и 38. Конвенције за Опште Споразуме, потписане у Риму 23 октобра 1922 године и Споразума о индустријским предузећима, трговачким друштвима и осталим удружењима, потписаног у Београду 12 августа 1924.

Одредбе прве алинеје чл. 4. поменутог Споразума, закљученог у Београду 12 августа 1924 године, примениће се такође на пренос седишта горе поменутих правних лица, друштава, трговачких кућа и индустријских предузећа, која се налазе у околностима, предвиђеним у чл. 73 поменутог Конвенције за Опште Споразуме.

Исте ће се олакшице дати такође у случају, кад је једно трговачко друштво, регистровано на Ријечи, а има главни предмет свога предузећа на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, регистровало своје седиште у ком трговачком регистру који постоји на тој територији, под условом, да у року од шест месеци од дани ступања на снагу овог Споразума, тражи брисање свога седишта на Ријечи. Ово ће брисање бити извршено на молбу заинтересоване стране, уз коју је приложено уверење надлежног трговачког суда, којим се доказује да је ово трговачко друштво регистровано на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

Чл. 10. — Физичким и правним лицима, која буду стекла у року од шест месеци, од дана ступања на снагу овог Споразума, својство држављанина једне од Високих Страна Уговорница, признају се сва права, која чл. 249 Сен-Жерменског Уговора и чл. 232 Трианонског Уговора признаје односним држављанима бивше Аустријске Царевине и држављанима бивше Угарске Краљевине, који су стекли држављанство које савезничке или удружене државе на основу одредбе и у року предвиђеном овим уговором.

Чл. 11. — Ако се између Високих Страна Уговорница појави спор о тумачењу или примени овог Споразума, и ако једна од Високих Страна Уговорница затражи, да се спор изнесе на решење пред изборни суд, друга страна мораће да пристане на то, и ако се ради о прејудицијалном

питању да се сазна, да ли је спор такве природе да може бити изнет пред изборни суд.

Изборни Суд ће се саставити за сваки спор, на тај начин, што ће свака од Високих Страна Уговорница именовати као изборног судију једнога свог држављанина, а обе стране бирају као трећег судију држављанина једне треће пријатељске државе.

Високе Стране Уговорнице задржавају право да се унапред сложе за један одређени период времена о лицу, које ће, у случају спора, вршити функције трећег судије.

Пресуда изборног суда имаће обавезну снагу.

Чл. 12 — Претходним одредбама не наноси се никаква повреда правима, која произилазе из уговора о миру и других међународних конвенција у корист лица, о којима је реч у претходним члановима према државама које нису именоване у овом Споразуму.

§ 63. Овлашћује се Министар Унутрашњих Дела, да Уредбом донесе ближе одредбе о извршењу овог Закона.

§ 64. Овај Закон ступа у живот кад га Краљ потврди, а обавезну снагу добија на дан објаве у Службеним Новинама.

Препоручујемо Нашем Министру Унутрашњих Дела да овај Закон обнародује, свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковају.